

Iki maşgalanyň dawasy

Category: Kitapcy, Psihologiya, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Iki maşgalanyň dawasy IKI MAŞGALANYŇ DAWASY

Ýüz elli ýyla golaý wagtyň dawasy bu:

Osmanly dinastiýasynyň Abdyleziziň maşgalasy bilen Abdylmejidiň maşgalasynyň arasyndaky oňsuksyzlyk ençeme ýyllap dowam etdi.

1876-njy ýylyň 30-njy maýynda bolup geçen döwlet agdarylysygy bilen Abdyleziz tagtdan agdarylyp, ýerine Abdylmejidiň uly ogly Myrat V patyşa edilenden soñ maşgalalar biri-birlerine ebedilik duşman boldy.

Abdyleziziň (yzysüre onuň ogly Ýusuf Izzet ependiniň) syrly ölümü duşmançylygy hasam möwjetdi.

Şu ýerde goşmaça maglumata ýüzlenmeli bolýaryn: Osmanly patyşalarynyň psiologiyalary boýunça ýazylan ýeke ylmy-barlag işine gabat gelmedim. Ýogsam bolmasa, patyşalaryň psihoanalizleri geçirilse, olaryň içki dünýälerinde başdan geçiriren ruhy ahwallary käbir wakalarda eden hereketlerine düşünmegimize ýardam edip bilerdi...

Bu ugurda professor Wamyk Wolkanyň ýazan «Atatürkün psihoanalitiki biografiýasy» kitabyny bilyärис. Birem

«Türkiýede Atatürk tabudyr» diýenem bolýarlar, ýogsam bolmasa soñky ýyllarda döwletimiziň düýbüni tutan bu beýik ynsana nämeleri diýmediler. Biziň günlerimizde patşalara dil ýetirmeli däl hasaplanýar! Goşmaça maglumatymy soñlaýaryn...

ATATÜRK'ün Psikanalitik Biyografisi

“ATATÜRK - ANATÜRK”

**Prof. Dr. Vamık D. VOLKAN
Norman ITZKOWITZ**

Dinastiýanyň özara oňsuksyzlygy gürrüñine şu sebäpden girdim:
«Tagut» kitabymy ýazanymda «sahypa sany köp bolmasyn» diýip,
käbir gürrünlere girmedim. Mysal üçin, häkimiýet
«intelligensiýasynyn» öwüp-arşa çykarýan Wahdetdin meselesi
ýaly gürrünlere!

Häzir munuň üstünde gysgaça durup geceýin:

* * *

Osmanlynyň iň soňky halyfy (Abdyleziziň ogly) Abdylmejit bilen
Osmanlynyň iň soňky patyşasy (Abdylmejidiň ogly) Wahdetdiniň
arasyndaky dostluk bilen başlap duşmançylyk bilen gutaran
gatnaşyk bolup geçdi.

Olar ýaşlyk ýyllarynda bile tırkeşmekden keýp alardylar, awa
giderdiler, aýdym-saz we edebiýat üýşmeleňlerine
gatnaşardylar.

Wagtyň geçmegini bilen olaryň arasynda syýasy tapawutlylyklar
döräp başlady. Wahdetdin agasy Abdylhamyt II-ä ýakyn duran
bolsa, Abdylmejit bu patyşany itden beter ýigrenýärdi.

Daşarky syýasy ugurda-da biri-birinden tapawutly pikire
eýediler: Wahdetin iňlislere ýakyndy, agasynyň ogly Abdylmejit
bolsa fransuzlara ýakyn durýardy.

HALİFE ABDÜLMECID EFENDİ

Zamanın Ruhunun Peşinde
Bir Hanedan Mensubu

LALE UÇAN

Ikisiniň arasynda tapawutly pikirleriň ýerini duşmançylyk eýelejek bolup durka durmuşyň garaşylmadyk täsin öwrümi boldy duruberdi: Wahdetdiniň gyzy Sabiha bilen Abdylmejidin ogly

Ömer Faruk nikalaşdy.

Wahdetdin muňa göwnemedi, emma gyzynyň Ömere aşyk bolanyny bilip «bor» diýmäge mejbur boldy...

Gürrüsiz bu nikalaşma maşgalalaryň arasyndaky öýke-kineden el çekmek islemeýänleriň nägileligine sebäp boldy. Ýagny, iki maşgalanyň arasyndaky dartgynlylygy ne söýgi, ne nika giderip bildi!

Iň soňky patyşa Wahdetdin bilen iň soňky patyşa Abdylmejidiň arasyndaky oňsuksyzlygyň finaly bolsa hasam ýowuz boldy:

* * *

Dört ýyllap sürgünde bolan Wahdetdin 1926-njy ýylyň 16-njy maýynda ýüregagyrasy tutup, Italiýanyň San-Remo şäherinde aradan çykdy.

Meýdi türk hökümeti tarapyndan kabyl edilmedi we Şamda (Damaskda) «Süleýmaniýe» köşkler kompleksiniň gonamçylygyna jaýlandy.

Abdylmejit bolsa 1944-nji ýylyň 23-nji awgustynda Parižde aradan çykdy. Onuň gyzy «Hindistanyň melikesi» Dürrüşehwar Türkiýä gelip, hökümeye yüz tutdy. Emma depin üçin rugsat alyp bilmedi.

Şamday gonamçylykda osmanly dinastiýasynyň otuza golaý agzasynyň mazary bardy, iň soňky halyfyň şol ýere jaýlanymagyna garaşylypdy. Emma:

Iň soňky halyf Abdylmejidiň wesýeti bardy. Ol körekeni Haýdarabat nyzamy Osman hana 1939-njy ýylyň 2-nji maýynda şeýle hat ýazypdy:

«Şamda Aly-Osmanly gonamçylygy bar. Yöne Osman döwletiniň we neberesiniň şu gunki betbagtçylygyna sebäp bolan Soltan Wahdetdin şol ýerde jaýlanypdyr. Hiç bir ýagdaýda meýdimiň şol ýere ugradylmazlygyny sizden ullakan haýys edýärin...»

100.
TÜRK TARİH KURUMU

Dürrüşehvar Sultan ve Hint-Osmanlı İlişkileri

Cemil Kutlutürk

TÜRK TARİH KURUMU

Ol Beýrutda ýa-da Hindistanda jaýlanymagyny isleyärdi!
Bolmady, on ýyllap Pariž metjidiniň podwalynda ýatdy we 1954-nji ýylда Mekgede ebedilik huzura gowuşdy...

Bu taryhy maglumaty ýatlatmagynyň sebäbi şudy:
Taryha duýguçyllyk bilen garaýan käbirleri Wahdetdine bildirilýän tankydy bellikleri diňe bir gatlagyň edýändigini güman edýär. Ýogsam bolmasa, iň soňky halyf Abdylmejidiň özünü alyp barşynda görlüşi ýaly Osmanly dinastiýasynyň öz içinde-de iň soňky soltana ýigrenç bilen garaýanlar bardy.... Özem bu iki maşgalanyň arasyndaky oňsuksyzlyk häzirem dowam edýär...

Size özbaşdak pikirlenmek üçin sorag:

Abdyleziziň neberesi pursat tapdygyndan ýeri bolsa-bolmasa Abdylhamyt II-ni we Wahdetdini öwýän AKP hökümétine nähili garaýarka?

Soner YALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 16.08.2024 ý. Publisistika